

تاریخ: ۱۴۰۴/۰۷/۰۷

اصطلاحات تخصصی دندان پزشکی

در دندانپزشکی مجموعه بزرگی از اصطلاحات تخصصی و آناتومیکی (Anatomical Terms) به کار می‌رود که دانستن آنها هم برای دندانپزشکان و هم بعضاً برای فروشندگان حوزه دندان پزشکی ضروری است. در ادامه لیست جامع و دسته‌بندی‌شده‌ای از این اصطلاحات آماده شده‌است:

- ۲..... اصطلاحات عمومی و آناتومیکی
- ۴..... اصطلاحات رایج در ایمپلنتولوژی دندانپزشکی
- ۶..... اصطلاحات آناتومیکی و جهات
- ۷..... تخصص‌های رشته دندان پزشکی

اصطلاحات عمومی و آناتومیکی

اصطلاح (انگلیسی)	معادل فارسی	توضیح کوتاه
Crown	تاج دندان	بخش بالایی دندان، بالای لثه
Root	ریشه دندان	بخش زیر لثه، درون استخوان فک
Enamel	مینا	سخت‌ترین لایه دندان، سطح تاج
Dentin	عاج	لایه زرد زیر مینا
Cementum	سمنتوم	پوشش ریشه دندان
Pulp	پالپ (مغز دندان)	شامل عصب و عروق خونی
Pulp Chamber	حفره پالپ	فضای پالپ در تاج
Root Canal	کانال ریشه	مسیر پالپ درون ریشه
Apex	اپکس	نوک ریشه دندان
Apical Foramen	سوراخ اپیکال	محل ورود عصب و عروق به ریشه
Occlusal Surface	سطح جونده	سطح رویی دندان‌های خلفی
Incisal Edge	لبه برنده	سطح برنده دندان‌های قدامی
Mesial Surface	سطح مزیا	سطح نزدیک‌تر به خط وسط قوس دندانی
Distal Surface	سطح دیستال	سطح دورتر از خط وسط قوس دندانی
Buccal Surface	سطح باکال	سطح رو به گونه (دندان‌های خلفی)
Labial Surface	سطح لبی	سطح رو به لب (دندان‌های قدامی)
Lingual Surface	سطح زبانی	سطح داخلی دندان‌ها در فک پایین
Palatal Surface	سطح کامی	سطح داخلی دندان‌ها در فک بالا
Cervical Area	ناحیه گردنی	محل اتصال تاج و ریشه
Apical Area	ناحیه اپیکال	نزدیک انتهای ریشه
Gingiva	لثه	بافت نرم اطراف دندان
Free Gingiva	لثه آزاد	بخش لثه اطراف دندان بدون اتصال به استخوان
Attached Gingiva	لثه چسبیده	لثه متصل به استخوان زیرین
Gingival Sulcus	شیار لثه‌ای	فضای کوچک بین لثه و دندان
Periodontal Ligament (PDL)	رباط پریدونتال	بافت اتصال‌دهنده دندان به استخوان
Alveolar Bone	استخوان آلوئولار	استخوان نگهدارنده دندان‌ها
CEJ (Cementoenamel Junction)	محل اتصال سمنتوم و مینا	مرز تاج و ریشه
Mucogingival Junction	خط اتصال مخاط و لثه	مرز لثه چسبیده و مخاط
Maxilla	فک بالا	استخوان نگهدارنده دندان‌های بالا
Mandible	فک پایین	استخوان نگهدارنده دندان‌های پایین

بخش عمودی استخوان فک پایین که به استخوان تمپورال متصل می‌شود.	راموس	Ramus
برجستگی انتهای راموس فک پایین که مفصل گیجگاهی-فکی را تشکیل می‌دهد.	کوندیل	Condyle
کانالی که در استخوان فک پایین قرار دارد و عصب و عروق فک پایین از آن عبور می‌کنند.	کانال مندیبل	Mandibular Canal
بخش استخوانی محل قرارگیری دندان‌ها	زائده آلوئولار	Alveolar Process
بخش استخوانی سقف دهان	کام سخت	Hard Palate
بخش عضلانی سقف دهان	کام نرم	Soft Palate
عضو حرکتی و چشایی	زبان	Tongue
بخش پایینی دهان	کف دهان	Floor of Mouth
مفصل حرکت‌دهنده فک	مفصل گیجگاهی-فکی	TMJ (Temporomandibular Joint)
فضای بین دندان‌ها و لب/گونه	دهلیز دهان	Oral Vestibule
برجستگی لثه‌ای بین دو دندان	پاپیلا	Papilla
ساییدگی به علت تماس دندان‌ها	سایش دندان	Attrition
ساییدگی ناشی از عوامل خارجی (مثل مسواک)	سایش خارجی	Abrasion
تخریب مینا به علت اسیدها	فرسایش شیمیایی	Erosion
تخریب مینا و عاج توسط باکتری	پوسیدگی	Caries
خارج کردن دندان از فک	کشیدن دندان	Extraction
ریشه مصنوعی جایگزین دندان	ایمپلنت	Implant
پوشش پروتزی روی دندان یا ایمپلنت	روکش دندان	Prosthetic Crown
پروتز ثابت جایگزین چند دندان	بریج	Bridge
اصلاح نامرتبی دندان‌ها	ارتودنسی	Orthodontics
نگهدارنده سیم ارتودنسی	براکت ارتودنسی	Orthodontic Bracket

اصطلاحات رایج در ایمپلنتولوژی دندانپزشکی

اصطلاح (انگلیسی)	معادل فارسی	توضیح کوتاه
Alveolar Ridge	قوس آلوئولار	برجستگی استخوانی محل دندان‌ها
Edentulous Ridge	قوس بی‌دندان	قوس فکی بدون دندان (محل پروتز یا ایمپلنت)
Sinus Lift	لیفت سینوس	جراحی بالا بردن کف سینوس برای کاشت ایمپلنت
Bone Graft	پیوند استخوان	افزودن استخوان طبیعی/مصنوعی برای تقویت فک
GBR (Guided Bone Regeneration)	بازسازی هدایت‌شده استخوان	تکنیک بازسازی استخوان با ممبرین
GTR (Guided Tissue Regeneration)	بازسازی هدایت‌شده بافت	بازسازی لثه و بافت نگهدارنده
Osteotomy	استئوتومی	برش استخوان در جراحی
Osteoplasty	استئوپلاستی	تغییر شکل استخوان
Ridge Augmentation	افزایش حجم قوس	ترمیم حجم استخوانی برای ایمپلنت
Flap Surgery	جراحی فلیپ	کنار زدن لثه برای دسترسی به استخوان/ریشه
Gingivectomy	جینجیوآکتومی	برداشت بافت اضافی لثه
Gingivoplasty	جینجیوپلاستی	تغییر شکل لثه برای زیبایی/سلامت
Peri-implantitis	پری‌ایمپلنتایتیس	التهاب و تحلیل اطراف ایمپلنت
Osseointegration	استئواینTEGRیشن / استئواینTEGRیشن	جوش خوردن ایمپلنت به استخوان فک
Fixture	فیکسچر	بخش داخل استخوان ایمپلنت
Abutment	اباتمنت	رابط بین فیکسچر و روکش پروتزی
Cover Screw	کاور اسکرو	پیچ پوشاننده فیکسچر پس از کاشت
Healing Abutment	هیلینگ اباتمنت	اباتمنت موقت برای شکل‌گیری لثه
Multi-unit Abutment	مولتی‌یونیت اباتمنت	اباتمنت مخصوص پروتزهای چنددندانی
Surgical Guide	گاید جراحی	قالب هدایت‌کننده محل ایمپلنت
Muff / Interference	موف / اینترفرانس	ابزاری که برای انتقال گشتاور در هنگام بستن ایمپلنت یا اباتمنت استفاده می‌شود.
Platform Switching	پلتفرم سوئیچینگ	تکنیک اباتمنت باریک‌تر برای حفظ استخوان
Crestal Bone	استخوان کرستال	استخوان لبه قوس فک
Apicoectomy	اپیکوآکتومی	برداشت نوک ریشه دندان در جراحی
Cystectomy	سیستکتومی	جراحی برداشت کیست فکی
Mandibular Fracture	شکستگی مندیبل	شکستگی فک پایین
Frenectomy	فرنکتومی	برداشت فرنوم (بافت فیبری اتصال‌دهنده)
Periodontal Pocket	پاکت پریودنتال	فضای عمیق بین دندان و لثه در بیماری لثه
Mobility	موبیلیتی (لقی دندان)	میزان حرکت دندان
Furcation Involvement	درگیری فورکیشن	تحلیل استخوان بین ریشه‌های دندان مولر

Scaling & Root Planing (SRP)	جرم‌گیری و تسطیح ریشه	درمان بیماری‌های لثه
Crown Lengthening	افزایش طول تاج	جراحی برای نمایان‌سازی بیشتر دندان
Resorption	تحلیل ریشه	از بین رفتن بخشی از ریشه
Ankylosis	آنکیلوز	جوش خوردن غیرطبیعی دندان به استخوان
Alveolitis (Dry Socket)	آلوئولیت (درای ساکت یا حفره خشک دندان)	جابه‌جا شدن لخته خونی پس از کشیدن دندان و در معرض قرار گرفتن استخوان و عصب
Cast	کست	مدل گچی یا دیجیتالی از دندان‌ها و فک که برای ساخت پروتز استفاده می‌شود.
Prosthetic Bridge	بریج پروتزی	جایگزینی دندان با پروتز ثابت
Pontic	پونتیک	بخش میانی بریج که جایگزین دندان از دست رفته است و پایه ایمپلنت ندارد.
Removable Denture	دنچر متحرک	پروتز متحرک کامل یا پارسیل
Overdenture	اوردنچر	دنچر روی ایمپلنت یا ریشه دندان باقی‌مانده
Immediate Denture	دنچر فوری	دنچر گذاشته‌شده بلافاصله بعد از کشیدن دندان
Cephalometric Analysis	سفالومتریک	آنالیز رادیوگرافی فک و صورت
Marginal Bone Loss (MBL)	تحلیل استخوان حاشیه‌ای	تغییر یا کاهش ارتفاع استخوان آلوئولار در اطراف گردن ایمپلنت
Bone-to-Implant Contact (BIC)	میزان تماس استخوان با ایمپلنت	BIC درصد سطح ایمپلنت است که به‌طور مستقیم با استخوان جدید در تماس استخوانی (osseointegration) قرار دارد.
SLA Sand-blasted, Large-grit, Acid-etched	سطح زبرشده با ذرات درشت و اچ اسیدی	نوعی فرایند آماده‌سازی سطح ایمپلنت تیتانیومی است که ترکیبی از سندبلاست (با ذرات بزرگ زبرکننده) و اچ با اسید قوی (مثل HCl_4 و SO_2H) می‌باشد.
Resorbable Media Blasted (RMB)	سطح بلاست شده با ذرات قابل جذب	نوعی پردازش مکانیکی سطح ایمپلنت تیتانیومی است که به‌وسیله‌ی پاشش ذرات قابل جذب زیستی (resorbable) مثل ذرات تری‌کلسیم فسفات (TCP) یا هیدروکسی‌آپاتیت (HA) روی سطح فلز صورت می‌گیرد.

اصطلاحات آناتومیکی و جهات

اصطلاح آناتومیکی	توضیح
جهت اصلی سطوح دندان	
Mesial	سطح یا جهتی که به سمت خط میانی قوس دندانی (Midline) است.
Distal	سطح یا جهتی که از خط میانی قوس دندانی دورتر است.
Buccal	سطح دندان‌های خلفی که به سمت گونه (Cheek) قرار دارد.
Labial	سطح دندان‌های قدامی که به سمت لب (Lip) قرار دارد.
Facial	اصطلاح کلی برای Buccal و Labial (سطح رو به صورت).
Lingual	سطحی از دندان که به سمت زبان است (در فک پایین).
Palatal	سطحی از دندان که به سمت کام (Palate) است (در فک بالا).
Occlusal	سطح جوینده دندان‌های خلفی (Molars & Premolars).
Incisal	لبه برنده دندان‌های قدامی (Canines & Incisors).
جهت عمودی و محوری	
Cervical (Gingival)	ناحیه نزدیک به لثه یا گردن دندان
Apical	جهت به سمت نوک ریشه (Apex)
Coronal	جهتی به سمت تاج دندان (Crown).
Radicular	مربوط به ریشه دندان
اصطلاحات اختصاصی تر	
Proximal	سطح‌های مجاور دندان‌ها (Mesial و Distal)
Interproximal	فضای بین دو دندان مجاور.
Axial	سطح‌های عمودی دندان (Mesial, Distal, Buccal, Lingual)
Cervico-occlusal / Cervico-incisal	جهت از ناحیه گردن دندان تا سطح جوینده یا لبه برنده.

تخصص‌های رشته دندان پزشکی

تخصص	توضیحات
ارتودانتیکس (Orthodontics)	درمان ناهنجاری‌ها و نامرتبی دندان‌ها و فک‌ها
اندودانتیکس (Endodontics)	درمان ریشه دندان (عصب‌کشی و درمان پالپ)
پریودانتیکس (Periodontics)	تشخیص و درمان بیماری‌های لثه و بافت‌های نگهدارنده دندان
پروستودانتیکس (Prosthodontics)	ساخت پروتزهای ثابت، متحرک و ایمپلنت‌ها
جراحی دهان و فک و صورت (Maxillofacial Surgery & Oral)	جراحی‌های دندان‌ها، فک، صورت و ایمپلنتولوژی
پاتولوژی دهان و فک و صورت (Maxillofacial Pathology & Oral)	بررسی و تشخیص بیماری‌های بافت‌های دهان و صورت
رادیولوژی دهان و فک و صورت (Maxillofacial Radiology & Oral)	تصویربرداری و تشخیص رادیولوژیک بیماری‌های فک و صورت
دندانپزشکی کودکان (Pediatric Dentistry)	درمان مشکلات دندان و فک در کودکان و نوجوانان
ترمیمی و زیبایی (Restorative/Cosmetic Dentistry)	ترمیم پوسیدگی‌ها و اصلاح زیبایی دندان‌ها

تنظیم توسط: خروشان